

Duurzaam voedsel verbouwen

De dieren in ARTIS hebben samen dagelijks heel wat voedsel nodig. Om al dat eten te produceren, is veel land met een gezonde bodem nodig. ARTIS-Park zag een kans om dichtbij huis een biologisch en circulair voedselsysteem op te zetten. Van olifantenpoep tot andijvie.

Het meeste voedsel voor de dieren in ARTIS wordt momenteel ingekocht via leveranciers. Vaak is het voedsel uit een B-keuze-assortiment, dat niet aan de schoonheidseisen van supermarkten voldoet. En soms krijgt ARTIS restpartijen voedsel geschonken. In ARTIS zelf wordt ook voedsel voor de dieren geteeld in de eetbare tuinen. Er is echter niet voldoende ruimte binnen ARTIS om aan de volledige groenten-en-fruit-behoefte van de dieren te voldoen.

Daarom is ARTIS een samenwerking gestart met Stadslandgoed 937 in Amsterdam Osdorp, dat in het gebied van de Tuinen van West ligt. Hier is in een kassencomplex voldoende ruimte om een aantal van de groenten – zoals komkommer, tomaat, wortel en andijvie – te verbouwen. Niet al het benodigde voedsel kan succesvol in het Nederlandse klimaat worden geteeld - denk aan mango's of papaja's. Wageningen Universiteit coördineert de planning van wat wanneer en in welke hoeveelheid de grond in kan.

Olifanten voeden de bodem

Aziatische olifanten poepen ieder wel 100 kilo per dag. Meer dan de helft van het plantaardige materiaal dat een olifant eet, wordt grotendeels onverteerd uitgepoept. Dat is dus nog heel rijk aan nutriënten. ARTIS-Park brengt de mestcontainers van de olifanten naar Stadslandgoed 937. Daar wordt aan hun poep bladmaaisel, plantenresten, water, bacteriën en schimmels toegevoegd, die zorgen voor het fermenteren. Dit geheel wordt vervolgens in een grote afgedekte hoop in een aantal weken verwerkt tot bokashi – een Japanse term voor gefermenteerd organisch materiaal.

Op deze manier wordt van GFT-afval weer waardevolle voeding voor de bodem gemaakt. De bokashi wordt gebruikt in de Wereld Groente Tuintjes op het Stadslandgoed, waarin bewoners hun eigen groenten verbouwen, en in de kassen waar ook het voedsel voor ARTIS wordt geteeld. Zo is er sprake van een duurzame kringloop; van poep naar plant naar voedsel naar opnieuw poep.

^
Eva Speijer van ARTIS geeft een workshop bokashi maken op Stadslandgoed 937.

^
Aankondiging voor de bokashi-workshop bij de kas van Stadslandgoed 937.

Aziatische olifanten poepen ieder wel 100 kilo per dag.

Bokashi

Tijdens buurtbijeenkomsten op het Stadslandgoed kunnen bezoekers ook bokashi maken. Kinderen vinden het een avontuur om met hun handen olifantenpoep uit elkaar te trekken. Ze nemen in een afsluitbaar emmertje hun eigen bokashi mee naar huis om daar nog een aantal weken te fermenteren. En wanneer dan de deksel er af mag, hebben ze zelfgemaakte voeding om de bodem van tuin, balkonplanten of boomspiegel mee te verbeteren. Op deze manier draagt ARTIS bij aan het verspreiden van kennis én voedingsrijke olifantenpoep voor een gezondere bodem.

Het Stadslandgoed 937 is een Collectief waarbinnen diverse partijen actief betrokken zijn op thema's als natuurbehoud, voedselkringloop, sociale interacties en educatie. Het is een sociale plek, waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en ook de deelnemers van zorginstelling Blij Ei een werkplek hebben gevonden. Er zijn nog tuintjes beschikbaar waar onder begeleiding van professionele telers groenten kunnen worden verbouwd.

Meer informatie:
stadslandgoed.org